

Täysistunto

Keskiviikko 20.4.2016 klo 13.59—17.51

11. Lakialoite laiksi työsopimuslain 2 luvun 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2016 vp Anna Kontula vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

17.41 **Anna Kontula vas:** Arvoisa rouva puhemies! Koko modernin ajan työmarkkinoiden ytimessä on ollut ajatus palkkatyöstä, siis siitä, että työmarkkinoiden perustoimijoita ovat aikaansa myyvä työntekijä sekä sitä ostava työnantaja. Lisäksi vähintään viimeiset 150 vuotta on ajateltu, että täysipäiväisestä työstä maksettavan palkan tulee olla niin suuri, että työntekijä pystyy elättämään sillä itsensä ja perheensä. Siis: toisen voiton tavoittelun eteen toisen määräysvallan alaisuudessa tehdystä työstä maksetaan palkkaa, joka kattaa työvoiman uusintamiskustannukset. Aloitan näistä perusasioista, sillä viime viikkojen julkisuuskeskustelun perusteella tuntuu, että ne eivät ole kaikille selviä. On ehdotettu työtä ilman palkkaa ja työtä nälkäpalkalla, on vaadittu, että yrityksille voittoa tekevien työntekijöiden palkat pitäisi maksaa verovaroista, aivan kuin työmarkkinoiden peruslainalaisuudet olisivat päässeet kokonaan unohtumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa aloitteessaan vasemmistoliitto esittää Suomeen lakisääteistä minimipalkkaa. Siinä ei ole kyse mistään hirveän radikaalista, vain työmarkkinoiden perusasioista. Minimipalkka on jo käytössä lähes kaikissa Euroopan maissa. Suomesta se puuttuu, sillä meillä on katsottu, että yleissitovuuden vuoksi työehtosopimuskohtaiset minimipalkat riittävät. Kuitenkin Suomessa on jo nyt lähes neljännesmiljoona palkansaajaa, joiden palkoista ei sovita lainkaan työehtosopimuksilla ja joiden vähimmäispalkasta ammattiliitot eivät neuvottele. On odotettavissa, että tämä ryhmä lähivuosina vain kasvaa. Tässä esityksessä minimipalkka tarkistettaisiin vuosittain siten, että se olisi puolet väestön keskipalkasta. Käytännössä tämä tarkoittaisi nykypalkoilla 10:tä euroa tunnilta. Kokoaikatyössä kuukausipalkka olisi noin 1 700 euroa. Harjoittelijan palkka kuitenkin voisi olla 80 prosenttia minimipalkasta.

Esitys minimipalkasta on jo ehtinyt herättää hämmennystä. Varsinkin oikealta on kysely, miten nyt käy Suomen kilpailukyvyyn. Ammattiyhdistysliikkeen piirissä taas on oltu huolissaan siitä, että yleinen minimipalkka kenties nakertaisi yleissitovien työehtosopimusten asemaa. Nykytiedon valossa kumpikin huoli on aiheeton. Erityisesti Saksan kokemus on osoittanut, että minimipalkka voi hyvin elää yleissitovien työehtosopimusten kanssa rinnakkain, jopa vahvistaa niitä. Esityksessä ehdotettu minimipalkan taso on niin mal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

tillinen, että sillä ei olisi mainittavaa vaikutusta työehtosopimusten piiriin kuuluvilla aloilla. Esimerkiksi pienistä palkoistaan tunnetun kiinteistöalan ja kaupan alan vähimmäispalkat ylittävät nyt ehdotetun minimin. Sen sijaan yksittäisissä työehtosopimusten ulkopuolelle jäävissä töissä minimipalkalla on merkitystä. Sen myötä Suomessa kaikki palkkatyö noudattaisi Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean vaatimusta siitä, että kokoaikaisen työn palkalla pitää päästä yli kansallisen köyhyysrajan.

Arvoisat runsaslukuiset kollegani! Suomen työmarkkinat ovat murroksessa. Vaatimukset paikallisen sopimisen vahvistamisesta, maahanmuuton kasvu, robotisaatio, työn yrittäjämäistyminen ja jakamistalous haastavat perinteisiä työmarkkinoiden rakenteita. Me tässä talossa voimme kuitenkin valita: joko seuraamme muutosta sivusta tai etsimme rohkeasti uusiin tilanteisiin uusia ratkaisuja. Vasemmistoliitto ei ole koskaan ollut sivustakatsoja eikä ole ajatellut sellaiseksi ryhtyä nytkään — siksi minimipalkkalaki.

17.45 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kyllä hyvin ajankohtainen aloite, ja todellakaan tällaista vähimmäispalkkaa ei Suomessa ole säädetty. Aloitteen mukaan vähimmäispalkka on mitoitettu siten, että se vastaa 50:tä prosenttia edellisen vuoden viimeisen kolmanneksen bruttokeskipalkasta, ja vähimmäistuntipalkkaa tarkistettaisiin kunkin vuoden huhtikuussa valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisesti keskimääräinen veronpidätys huomioiden näin määritelty vähimmäispalkka olisi noin 60 prosenttia maan nettokeskipalkasta, mikä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 4.1 artiklan toimeenpano-ohjeessa määritellään kelvollisen palkan alarajaksi.

Minusta oli hyvä valinta aloitteen tekijöiltä nostaa esiin tästä kelvollisen palkan alaraja. Tässä salissa usein vedotaan erilaisiin EU:n yhtenäisiin direktiiveihin ja myös pohjoismaisiin menettelyihin ynnä eurooppalaiseen malliin. En näkisi mitenkään huonona sitä, että myös tästä nyt käynnistytävä keskustelu oikeasti saisi tuulta alleen ja myös Suomessa voisi syntyä tällainen kelvollisen palkan alaraja. Tämähän on jo summana niin pieni, että eihän yksinhuoltajaperhe millään edes pärjää tällä summalla. Tietenkin kysymykseksi vähän jäi, kun Saksassa on määritelty tämä 8,5 euron minimituntipalkka, josta tulee noin 1 470 euroa, mikä oli teidän ajatuksenne, että te poikkeaisitte näin paljon tästä Saksan mallista.

17.47 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Saksan hintataso poikkeaa myös Suomen hintatasosta jonkin verran. Nämä huolet kilpailukyvystä ovat mielestäni aiheettomia senkin takia, että kulloistakin minimipalkan rajaa voidaan säätää myös säätämällä sitä, mikä on meidän keskipalkkamme. Meidän keskipalkkaamme vaikuttaa se, mikä on yleinen palkkahajonta, mitkä ovat ne kaikkein korkeimmat palkat. Esimerkiksi Ruotsissa on päästy verraten kohtuulliseen keskipalkkaan sitä kautta, että palkkaerot ovat pienemmät kuin ne ovat Suomessa ja lähtöpalkat työmarkkinoille tullessa ovat korkeammat kuin Suomessa. Kysymys ei ole vain siitä, mitä yksittäinen työntekijä saa. Kysymys on myös siitä, kuinka suuri on se haitari, mitä tietyn kansantalouden sisällä yksittäisestä työtunnista tai kuukaudesta maksetaan.

17.48 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Vielä tässä lyhyesti. Kristillisdemokraatit ovat esittäneet tällaista kisälli-TESiä, ja tämä on hyvin lähellä sitä mallia — oppisopimusjärjestelmää — joka, niin kuin tiedämme, Saksassa on erittäin toimiva. Siellä saa opiskeluaikana ihan kunnollista palkkaa ja useimmiten vielä sitoumuksen ja lupauksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 40/2016 vp

siitä, että saa siitä työpaikasta, jossa koulutusta käy, sitten tulevaisuuden työn. Työ- ja tasa-arvovaliokunta kävi Vattenfallin tehtaalla, jossa oli lainsäätäjien kanssa yhdessä pohdittu erityisesti heidän tarpeitaan, ja ne tarpeet olivat sellaiset, että he eivät normaalista ammattikoulutuksesta saaneet itselleen tarvittavaa työvoimaa, joten he yhdessä valtion kanssa loivat sitten tätä lainsäädäntöä siihen suuntaan, että he pystyivät tällaisella kisällimallilla ottamaan henkilön töihin ja myös lupaamaan hänelle työpaikan, mistä on ollut valtava apu siellä.

17.49 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kun näitä erilaisia malleja tuodaan kansantaloudesta toiseen, niin pitää huomata myös se, että meillä on aika erilainen historia. Saksassa on harjoiteltu oppisopimuskoulutusta vuosikymmenten ajan, jopa vuosisatojen ajan, ja siellä on tähän ihan erilainen tatti kuin Suomessa nykyisellään. Siellä myös työpaikkakoko on hyvin erilainen kuin Suomessa. Minä en näe, että Suomessa on tällä hetkellä realistisia mahdollisuuksia mennä samanlaiseen oppisopimusjärjestelmään, ainakaan kovin nopeasti, kuin mikä Saksassa on — pelkästään jo sen takia, että meillä työnantajat eivät ole valmiita panostamaan niin paljon työvoimansa kouluttamiseen kuin mitä Saksassa tapahtuu. En tiedä, olisivatko Saksassakaan valmiita, ellei heidän olisi pakko ja ellei tilanne olisi se, että ammattikouluista tulee niin vähän ja niin huonosti koulutettuja työntekijöitä, että heillä ei menestyvä yritys pärjää. Mutta tässä minimipalkka-aloitteessa kouluttamattomat työntekijät huomioidaan harjoittelijapalkalla, ja heidän kohdallaan palkka voi alittaa tämän minimipalkan ja olla vain 80 prosenttia siitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.